

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania I. B. i D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12 marca 2025 r.,
skargi kasacyjnej I. B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 392/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
 - 2. nie obciąża I. B. kosztami pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**
- [SOP]**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 9 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie – w sprawie z odwołania I. B. i D. Spółki z o.o. w P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Szczecinie – oddalił apelację I. B. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2021 r., w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołania I. B. i D. Spółki z o.o. w P. od decyzji organu rentowego z 20 stycznia 2020 r., nr [...], w której ZUS ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i na ubezpieczenie

zdrowotne z tytułu zatrudnienia ubezpieczonej I. B. u płatnika składek D. Spółki z o.o. w P. w okresach od lipca 2016 r. do grudnia 2017 r. na kwoty wskazane w decyzji.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego ubezpieczona zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W ocenie skarżącej w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne odnoszące się do mechanizmu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który najpierw przez kilka lat w prowadzonych kontrolach nie zgłaszał zastrzeżeń do stosowanych u danego przedsiębiorcy umów, a następnie zakwestionował umowy, które - działając w zaufaniu do wyników dotychczasowych kontroli - dany przedsiębiorca stosował. Rodzi to zatem zasadnicze pytanie - czy w państwie prawa władza publiczna może wobec tego samego podmiotu i w tym samym stanie prawnym wydawać odmienne rozstrzygnięcia - tj. najpierw rozstrzygnięcia korzystne dla płatnika, a następnie niekorzystne, które to działanie należy uznać za niezgodne z prawem i naruszające zasadę zaufania obywateli do stanowionego prawa.

W ocenie strony skarżącej oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z tego, że Sąd Apelacyjny w sposób rażący naruszył prawo, co w sposób oczywisty wpłynęło na ostateczną zasadność skargi kasacyjnej, a co przejawiało się w tym, że Sąd II instancji oparł rozstrzygnięcie na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią, przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, a nadto w oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Przed wszystkim Zakład Ubezpieczeń Społecznych zakwestionował wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie I. B., mimo, że nie wystąpił żaden z trzech przypadków, w których aktualizuje się takie uprawnienie organu rentowego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., sygn. akt II UZP 2/05), a z czym bezrefleksyjnie zgodził się zarówno Sąd I instancji, jak i Sąd II instancji. Ponadto, Sądy orzekające w niniejszej sprawie oceniły zawartą między stronami umowę jako umowę zawartą celem obejścia prawa, podczas gdy przedmiotowa umowa była faktycznie wykonywana, a wynagrodzenie było rzeczywiście wypłacane za faktycznie wykonaną pracę.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o: 1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie, w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o: 2) oddalenie skargi kasacyjnej ubezpieczonej w całości, 3) zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpatrywana skarga kasacyjna ubezpieczonej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym

także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Uwzględniając przedstawione założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że skarżąca nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim w postawionym pytaniu brakuje

wskazania przepisów prawa – odpowiednich do podstaw zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie – przepisów określających sygnalizowaną kwestię. Brakuje także odpowiedniego wyводу jurydycznego wykazującego, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Skarżąca w konstrukcji swojego „zagadnienia” – w założeniach postulowanej kwestii, nie uwzględnia zasadniczego ustalenia zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji, zgodnie z którym organ rentowy był uprawniony do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego, ponieważ ustalone przez ubezpieczoną oraz płatnika składek wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę było nieadekwatne do zakresu i rodzaju wykonywanej przez ubezpieczoną pracy. W ten sposób zarówno ubezpieczona, jak i płatnik składek jednoznacznie ujawnili swoje intencje, mianowicie chęć nieuprawnionego wykorzystania środków z FUS przez umożliwienie ubezpieczonej pobierania świadczeń obliczonych od wygórowanej podstawy, nieadekwatnej do rozmiaru i rodzaju pracy, za którą to pracę inne osoby otrzymywały najniższe wynagrodzenie. Postanowienia umowne, ustalające wynagrodzenie zawyżone oraz nieadekwatne do zakresu wykonywanych przez ubezpieczoną obowiązków, były nieważne z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, ponieważ wprost prowadziły do nieuprawnionego pozyskania środków z FUS z pokrzywdzeniem innych beneficjentów tego Funduszu. Organ rentowy, działając na podstawie art. 41 ust. 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, był ustawowo uprawniony do zakwestionowania wysokości wynagrodzenia, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe z uwagi na to, że okoliczności przedmiotowej sprawy wskazywały, że wynagrodzenie zostało wypłacone na podstawie postanowień umownych, które były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 k.c.). W przedmiotowej sprawie organ rentowy zasadnie obniżył podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonej do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalone w proporcji do wymiaru etatu, co było adekwatne do rodzaju i zakresu zadań i porównywalne z wynagradzaniem innych pracowników.

Skarżąca – poza gołosłownym twierdzeniem o wydaniu wobec tego samego podmiotu i w tym samym stanie prawnym odmiennych rozstrzygnięć (najpierw rozstrzygnięcia korzystnego dla płatnika, a następnie niekorzystnego) twierdzenia tego nie precyzuje przez wskazanie konkretnych decyzji organu rentowego, które wskazywałyby rzeczywiście na takie działanie organu rentowego.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK

227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Skarżąca w twierdzeniach uzasadnienia wniosku nie uwzględnia stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie oceny spornej w sprawie kwestii. Poza prostą negacją zaskarżonego rozstrzygnięcia skarga kasacyjna nie zawiera argumentacji wykazującej walor oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. ma swoją podstawę w art. 102 k.p.c.

[a.ł]